

Лисяк І. Д.
студент Слідчо-криміналістичного
інституту, 1 курс, 1 гр.,
науковий керівник – кандидат
філософських наук **Стасевська О. А.**,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри культурології

ФІЛОСОФІЯ ГРІГОРІЯ СКОВОРОДИ – УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Історія української філософської думки сягає часів Київської Русі, має вагомий доробок та повною мірою віддзеркалює специфічні особливості

української культури. Видатною постаттю української духовної культури XVII–XVIII ст. є Г. Сковорода – мандрівник-мудрець, засновник української класичної філософії.

Час, у який творив Г. Сковорода, був надзвичайно суперечливим і складним і для українського народу: з одного боку, це доба європейського Просвітництва, становлення та поширення раціоналістичних ідей, утвердження значущості розуму людини як засобу упорядкування всесвіту, джерела людської досконалості, а з іншого – час посилення національного гніту українського народу, закріпачення селянства та деморалізації національної верхівки українства. Україна в той час вже мала потужний науковий осередок – Києво-Могилянську академію, у філософських курсах якої активно осмислювалися проблеми людини та її місця у світі, пошуку шляхів до людського щастя в земному житті тощо. Українська філософська думка XVIII ст. позначена осягненням порушених нею проблем на основі власних ментальних традицій та їх доповненням західноєвропейським раціоналізмом [1]. Втім, через різні обставини, філософська думка в Україні знаходить своє найбільше вираження на індивідуальному рівні, що стало виявом індивідуалізму українського менталітету, прикладом чого й стало вчення Г. Сковороди [2].

Доробок ученого засвідчує наслідування національній традиції теоретичного мудрування, що виявляється у домінуванні мотивів, орієнтованих на людське існування, у плюралістичному спрямуванні, у діалогічному стилі мислення [3]. Другою важливою рисою філософії Г. Сковороди є її кордоцентризм як вияв ментальної настанови – переваги емоційного над раціональним [4, с. 79]. Г. Сковорода закликав пізнавати світ не тільки і не стільки розумом, а за допомогою віри, почуттів, серця. Важливою ознакою його учення є також чіткий вияв селянсько-землеробських начал, які віддзеркалюють антеїзм (як риси менталітету народу) у вигляді життєвих настанов до пізнання себе, «сродної праці» [4, с.10].

Філософія Г. Сковороди – першого класичного національного філософа – безперечно стала частиною світової духовно-культурної спадщини. Водночас, вона постає як *феномен* світової та вітчизняної культури, як відбиття духовного буття українського народу, що є виразним втіленням особливих рис менталітету української людини, специфіки національної самосвідомості українського народу, його духовних цінностей. Такі риси скворородинівської філософії як кордоцентризм (серце панує над розумом), екзистенціальність й плюралістичність (чітка розділеність Всесвіту на три світи) та антеїстичність життєвих настанов, знайшли своє продовження у творах українських філософів XIX та XX ст.

Література

1. Ничик В. М. Из истории отечественной философии конца XVII – начала XVIII века / В. М. Ничик. – Киев: Наукова думка, 1978. – 298 с.

2. Стасевська О. А. Раціоналістичні трансформації української філософської думки Нового часу // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – №4(27), 2015. – Харків, Право. – С.37–46.

3. Стасевська О. А. Етична складова української філософської думки: історична специфіка та сучасний стан // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – №2(25), 2015. – Харків, Право. – С.29–45.

4. Культура України: тезаурус і персоналії. /За ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець. – Харків, «Право», 2014. – 276 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2019 р.)

Харків
«Право»
2019

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
*А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой,
О. А. Стасевська, О. В. Уманець*

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2019 р.) / [редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. А. Стасевська, О. В. Уманець]. – Харків : Право, 2019. – 282 с.

ISBN 978-966-937-660-2

Збірка містить тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу», в яких висвітлені актуальні питання духовного життя сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-660-2

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019